

תיאטרון

חמש השעות הטובות של השנה

אכן, כפי שצפו מראש רבים, פסטיבל עכו די עייף השנה, ומתוך שמונה הצגות התחרות רק שלוש מעוררות עניין. מתוך השלוש, שתיים הן נסיונות מעניינים, אם כי רחוקים משלמות. אבל אחת – האחת שבשילה כדאי להתאמץ – היא ההצגה הכי טובה השנה. לא רק בעכו, בתיאטרון כולו

פסטיבל עכו, שנה לפני בר-מצווה. ההצגות מתקיימות בסדרן. הקהל בא כרגיל, אבל ההרגשה הכללית היא של שדוש במקום, או ליתר דיוק, עייפות החומר. שמונה הצגות מתחרות השנה על שני פרסים. הפרס הרגיל, שניתן להצגה המצטיינת, ופרס מיוחד, שהעמיד "מעריב" למחזאות מקורית. שני צוותי השופטים עבדו קשה השנה, וקשה לקנא בהם. מתוך שמונה הצגות התחרות יש שלוש שלא מגדרות את קצה הרף הנמוך. מתוך האחרות ניתן לדבר על שתיים שרחוקות משלמות כמו שעכו רחוקה מתיאטרון, אבל זה מה שיש השנה.

ההצגה השמינית היא ההצגה הטובה ביותר השנה, לא רק בעכו. לא הוגן לשפוט את "ארבאייט מאכט פריי" בקנה המידה של ההצגות בפסטיבל. היא עולה עליהן בכמה רמות וראייה להתייחסות נפרדות. על כן ניתן, בעצם לבחור בין שבע הצגות, שמתוכן רק שתיים מעוררות עניין ממש: "הערב רוקרים" ו"צפרורים".

"צפרורים" זו עבודת ביכורים של יאיר טריב-לסקי. המחזה מגיש ארבעה פעלים שהמפעל שלהם נסגר, והם החליטו לשרוף את עצמם יחד

מקום ההתרחשות הוא בית קפה ביפו. סיני פתר ויגאל עזתי כתבו שמונה תמונות, שהראשונה בהן מתרחשת ב-1919 ומפגישה בקפה את הבעלים הערבים, יהודי מורח, חלוצים מרוסיה וחיל בריתי. מכאן ועד 1990 מוצגים השינויים ביחסי הכוחות בין הקבוצות כאמצעות תנועה המבוססת על המוסיקה והריקודים של כל תקופה. הערבים בעלי המקום חוזרים ב-67' כמלצרים, העולה מאירופה, שהפכה בעלת המקום לאחר הערבים, מפנה את מקומה ליהודי מורח, העסקן המפא"ניק נדחק מהמעגל לאחר המהפך של 77', והרוכל הנפך לקבלן בניין מצליח.

ההצגה מסתיימת בעשן האינטימאדה ובחזרות הערבי אל מרכז הבמה. האמירה הפוליטית ברורה, והיא מוצאת ביטוי לאורך ההצגה כהרבה פרטים קטנים ועשויים יפה. זהו פרויקט קשה ומורכב, שיש בו חלקים מצויינים ומרגשים וחלקים אחרים פשטניים ועשויים בפלקטיות מרגיזה. הכמאי וה-כוריאוגרפית עזתי וגבי אלדרו, עשו עבודה פה אבל לא מספיק נקייה ומדוייקת. גם במוסיקה של אלדר לידור יש פה ושם חריקות, אבל בסך הכל זו הצגה מעניינת מאוד, מבוצעת יפה והחלט ראוייה להערכה.

כאמור, ההצגה החשובה והמעניינת ביותר היא "ארבאייט מאכט פריי מטויטלנד אירופה". זהו מסע תיאטרוני בן קרוב לחמש שעות, שמחילתו בבית לוחמי הגיטאות וסיומו במסיבת יום עצמאות. מסע של הצופים והשחקנים אל תוך עצמם ואל תוך ההווה הישראלית. חוויית השואה היא נקודת המוצא המשותפת. אבל ההצגה אינה עוסקת בשור אה. היא עוסקת במצב האנושי-קיומי של רעב שנפחך לוולל, של קורבן שנחפך לגנוע, או שתמיד היה כזה, ושל תרבות שהפכה לולגורית. כוחה של ההצגה כמורכבות האנושית וההיסטורית שלה. היא אינה מציגה אמירה פוליטית אלא מצב אנושי טרגי והופכת את הצופה לשותף מלא בתהליך בו הופכת השואה מטראומה אישית להצדקה להת-עלמות מסבלם של אחרים. במהלך ההצגה הצופה הוא לעיתים מתבונן או מאוין, לעיתים שותף קרוב ולעיתים נסחף להתנהגות ערדית, כשהוא צוחק בעצב ומוחא כפיים עם שירי המולדת, שזה עתה למד על מוצאם משירי הקרב הלאומיים הגרמניים.

"ארבאייט מאכט פריי", חזיה מהממת

צילום: אריה מורד

עם המפעל, אם לא יפתחו איתם במשא ומתן על פתיחתו מחדש. הסיטואציה הבסיסית מעניינת ומבטיחה, ולמחזה יש גם פוטנציאל דרמטי וגם שלוש שחקנים טובים שיכולים לסחוב אותו. כמאי טוב היה מחפה על חולשות המחזה, לפחות באופן חלקי. אבל עמי דיין עושה כמעט כל שגיאה אפשרית, סיטואציות מעניינות הולכות לאיבוד בגלל חוסר פוקוס, והתנועה על הבמה מסורבלת ומעצבנת. למחזאי יש פוטנציאל, גל וייד ואיילה מרגלית משחקים טוב, אבל בשנים טובות לא היה להצגה כמו "צפרורים" סיכוי להגיע לדרוג גבוה כמו השנה.

"הערב רוקרים" היא ההצגה פסטיבלית מובקת. זהו פרויקט מיוחד, גם באופיו וגם בהיקפו. 11 שחקנים בלויי חומרת רוקרים את ההיסטוריה של היישוב מזווית פוליטית ברורה ומעוררת מחלוקת.

מכלול האמצעים האמנותיים ב"ארבאייט מאכט פריי" מחמם. השחקנים משמשים מדריכים במר ויאון לוחמי הגטאות, נגנים, אקורבטים ומארחים. הם חלק מהקהל הקטן של הצופים, ועם זאת שומרים בקפדנות על הדמויות שהם מעצבים, ומנגינים על כל נימי נפשם ועל העצבים החשופים של הצופה.

"ארבאייט מאכט פריי" אינה עוד הצגת תיאטרון, זו חוויה מהממת. כשקהל הפסטיבל יחזור הביתה, כדאי לנסוע לעכו ולהשתחף במסע האנושי החי-אטרוני העולה שם אחת לשבוע. אסור לוותר על מפגש עם קבוצת יוצרים ומבצעים יוצאת מהמכלל, שעובדת בלהט של להקת חובבים אמיתית, ומפי-גינה רמת מקצועיות מהגבוהות שניתן לראות היום בארץ.

שוש וייץ